

Wyrok z dnia 7 kwietnia 2000 r.

II UKN 477/99

Od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w przedmiocie umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, wydanej na podstawie art. 23 ustawy z dnia 17 lipca 1997 r. o stosowaniu szczególnych rozwiązań w związku likwidacją skutków powodzi, która miała miejsce w 1997 r. (Dz.U. Nr 80, poz. 491 ze zm.) odwołanie do sądu nie przysługuje (art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.).

Przewodniczący SSN Maria Tyszel (sprawozdawca), Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Zbigniew Myszka.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 7 kwietnia 2000 r. sprawy z wniosku Urzędu Miejskiego w S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w G.W. o zapłatę składek, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 11 marca 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze z dnia 28 sierpnia 1998 r. [...] i odrzucił odwołanie.

U z a s a d n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze wyrokiem z dnia 28 sierpnia 1998 r. [...] oddalił odwołanie Urzędu Miejskiego w S. z dnia 5 grudnia 1997 r. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G.W. – Inspektoratu w S. odmawiającej umorzenia składek na ubezpieczenie społeczne pracowników Urzędu i na Fundusz Pracy za miesiące czerwiec, lipiec i sierpień 1997 r. Sąd zaakceptował pogląd Zakładu, który uznał, że przepis art. 23 ust. 1 ustawy z 17 lipca 1997 r. o stosowaniu szczególnych rozwiązań w związku z likwidacją skutków powodzi, która miała miejsce w lipcu 1997 r. (Dz.U. Nr 49, poz. 80 ze

zm.), nie ma zastosowania do jednostek budżetowych, które nie prowadzą działalności gospodarczej w oparciu o własne dochody.

Apelację Urzędu Miejskiego Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił wyrokiem z dnia 11 marca 1999 r. [...], uznając zaskarżone rozstrzygnięcie za prawidłowe mimo błędnego uzasadnienia. Sąd drugiej instancji uznał, że wprowadzie Urząd Miejski jest zakładem pracy w rozumieniu art. 23 ustawy z dnia 17 lipca 1997 r. o stosowaniu szczególnych rozwiązań w związku z likwidacją skutków powodzi, jednakże Urząd ten nie poniósł, w wyniku powodzi, znacznej szkody majątkowej, a we wniosku o umorzenie należności nie przedstawił wyliczenia poniesionej szkody, lecz koszty swej statutowej działalności i związane z zagrożeniem powodzią.

W kasacji wyrokowi Sądu Apelacyjnego zarzucono: „naruszenie przepisów prawa materialnego (art. 393¹ pkt 1 KPC), a mianowicie przepisu art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 17 lipca 1997 r. o stosowaniu szczególnych rozwiązań w związku z likwidacją skutków powodzi, która miała miejsce w lipcu 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 80, poz. 491 ze zm.), poprzez błędną wykładnię pojęcia szkody i nieuznanie wskutek tego wydatków, jakie Urząd Miejski w S. poniósł wskutek powodzi, za szkodę w rozumieniu wspomnianego przepisu oraz naruszenie przepisów postępowania w zakresie, który miał istotny wpływ na wynik sprawy (art. 393¹ pkt 2 KPC), a mianowicie naruszenie art. 233 § 1 w związku z art. 382 KPC, polegające na przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów wskutek poczynienia przez sąd ustaleń sprzecznych z materiałem zebrany w toku postępowania sądowego, poprzez przyjęcie, iż wydatki poniesione przez Urząd Miejski w S. wskutek powodzi stanowią wydatki statutowe Urzędu i nie można ujmować ich w kategorii szkody”.

Wniosek kasacyjny zmierzał do zmiany zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcia co do istoty sprawy „przy uwzględnieniu wniosków apelacji” lub uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do rozpoznania sądowi drugiej instancji.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Zgodnie z art. 393¹ KPC Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji, jednakże z urzędu bierze pod uwagę nieważność postępowania. Przepis art. 476 § 2 KPC wymienia sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych podlegające kognicji sądów powszechnych w postępowaniu cywilnym, a w § 5 pkt 2 lit. b określa, że pod pojęciem ubezpieczonego (strony lub zainteresowanego, o których stanowi art.

477¹¹ KPC) rozumie się osobę ubiegającą się o ustalenie istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia, jego zakresu lub wymiaru składki z tego tytułu.

W rozpatrywanej sprawie Urząd Miejski w S. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odmawiającej umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne pracowników tego Urzędu i na Fundusz Pracy, a więc od decyzji wykraczającej poza ramy określone powołanym art. 476 § 2 KPC. Stosownie do art. 23 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 lipca 1997 r. o stosowaniu szczególnych rozwiązań w związku z likwidacją skutków powodzi, która miała miejsce w lipcu 1997 r., należności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne pracowników, a także między innymi na Fundusz Pracy oraz odsetek za zwłokę za czerwiec, lipiec i sierpień 1997 r. od zakładów pracy, które doznały szkód wskutek powodzi w lipcu 1997 r. mogą być umorzone. Wykładnia gramatyczna tego przepisu nie pozostawia wątpliwości, że w okresie tych trzech miesięcy na zakładach pracy, nadal ciążył obowiązek ubezpieczenia własnych pracowników także w sytuacji, gdy doznały szkód wskutek powodzi. Przedmiotem sporu w sprawie z odwołania Urzędu Miejskiego w S. nie było ani ustalenie istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia, ani ustalenie zakresu tego ubezpieczenia, ani też wymiar składki z tego tytułu. Tak więc odwołanie zostało wniesione w sprawie nie będącej sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych w rozumieniu powołanego wyżej art. 476 § 2 w związku z § 5 KPC.

Zawarte w art. 23 ust. 1 ustawy z 17 lipca 1997 r. sformułowanie: „należności mogą być umorzone”, oznacza, że to umorzenie nie jest obligatoryjne, a podjęcie decyzji w tym przedmiocie, zarówno pozytywnej jak i negatywnej, ustawodawca pozostawił swobodnej ocenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W sprawach, w których decyzja zależy od swobodnego uznania, stosownie do art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.) obowiązującej do dnia 31 grudnia 1998 r., odwołanie do sądu, według zasad określonych w Kodeksie postępowania cywilnego, nie przysługiwało. Tak samo stanowi art. 83 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.).

Skoro zatem zaskarżony wyrok, podobnie jak poprzedzający go wyrok Sądu pierwszej instancji, zostały wydane w sprawie, w której droga sądowa była niedopuszczalna, orzeczenia te – w myśl art. 379 pkt 1 KPC – są nieważne i na podstawie

art. 393¹⁹ w związku z art. 378 § 2 KPC podlegały uchyleniu.

Poza granicami rozważań Sądu Najwyższego wynikającymi z art. 393¹¹ KPC pozostaje zagadnienie realizacji w rozpatrywanej sprawie zasady, przewidzianej w art. 15 w związku z art. 180 KPA, dwuinstancyjności w postępowaniu przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych jako organem centralnej administracji państwowej, jakim ten Zakład był do dnia 31 grudnia 1998 r. Wobec klauzuli odwoławczej przytoczonej w decyzji Inspektoratu w S. z dnia 5 grudnia 1997 r. należy jednakże przypomnieć, że zgodnie z art. 112 KPA błędne pouczenie w decyzji co do odwołania (...) nie może szkodzić stronie, która zastosowała się do tego pouczenia.

Mając powyższe na uwadze, zgodnie z powołanymi przepisami Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.

Notka

Należy zwrócić uwagę, iż po uchyleniu ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.) Sąd Najwyższy uznał w **uchwale z dnia 30 czerwca 2000 r., III ZP 15/00 (OSNAPiUS 2000 r. nr 23, poz. 864)**, że decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odmawiająca umorzenia w całości lub w części należności z tytułu składek podlega merytorycznej kontroli sądu.

=====